

Sygn. akt VU 6413/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Agnieszka Leżańska

Protokolant Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku Z. P. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT.

z udziałem zainteresowanego P. P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania Z. P. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 30 września 2014r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 6413/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 września 2014 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zobowiązał Z. P. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 maja 2013 roku do 30 kwietnia 2014 roku w kwocie 7.340,30 złotych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, iż obowiązek zwrotu należności obciąża Z. P. (2), bowiem nie był on wskazany w decyzji organu rentowego jako osoba uprawniona do pobierania świadczenia.

Od powyższej decyzji Z. P. (1) wniósł w dniu 15 października 2014r. odwołanie, w którym podniósł, iż jego syn P. P. w dniu 22 kwietnia 2013 roku został aresztowany i do chwili obecnej przebywał w więzieniu. O tym fakcie poinformował ZUS i ta informacja została odnotowana w systemie komputerowym. Wobec tego, renta za miesiąc maj 2014 roku została mu wstrzymana. Od czerwca 2013 roku ponownie była mu wypłacana renta socjalna na syna. Odwołujący podniósł, że nie miał świadomości, iż renta mu się nie należy, skoro była nadal wypłacana przez ZUS. Podniósł ponadto, że środki uzyskane z renty w całości przeznaczył na utrzymanie syna. Z. P. (1) jest uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy podniósł, iż Z. P. (1) pobierał rentę socjalną przyznaną synowi P. P. mimo, iż nie był wskazany w decyzji organu rentowego, jako osoba uprawniona do pobierania świadczenia.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. P. urodził się w dniu (...). W dniu 12 kwietnia 2010 roku złożył wniosek o rentę socjalną. We wniosku tym złożył dyspozycję przekazywania świadczenia na adres swojego zameldowania na pobyt stały (dowód: wniosku o rentę socjalną k. 1-4 akt ZUS).

Decyzją z dnia 24 maja 2010 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał P. P. od dnia 6 kwietnia 2010 roku rentę socjalną do dnia 30 kwietnia 2013 roku. W decyzji znajdowało się pouczenie, że renta socjalna nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności (pkt IV .2. pouczenia). Ponadto znajdowało się pouczenie, że osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy (opiekun faktyczny) zobowiązany jest powiadomić jednostkę organizacyjną ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do renty socjalnej i jej wysokość w tym m.in. o pobycie w areszcie śledczym lub odbywaniu kary pozbawienia wolności. (pkt VI poz. 1 pouczenia) (dowód: decyzja z dnia 24 maja 2010 roku k. 21 akt ZUS).

W dniu 28 marca 2013 roku P. P. złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej (dowód: wniosek k. 30 akt ZUS).

W piśmie z dnia 26 kwietnia 2013 roku, ojciec P. P. złożył pismo, w którym wnosił o przełożenie terminu badania przez lekarzy orzeczników ZUS w związku z zatrzymaniem w dniu 21 kwietnia 2013 roku P. P. na okres 3 miesięcy.

(dowód: pismo z dnia 26 kwietnia 2013 roku k. 32 akt ZUS)

Orzeczeniem z dnia 30 kwietnia 2013 roku, lekarz orzecznik ZUS uznał, że P. P. jest całkowicie niezdolny do pracy do 30 kwietnia 2014 roku i całkowita niezdolność do pracy trwa nadal (dowód: orzeczenie lekarza orzecznika ZUS k. 34 akt ZUS).

Decyzją z dnia 20 maja 2013 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał P. P. rentę socjalną na dalszy okres od 1 maja 2013 roku do 30 kwietnia 2014 roku.

Również w tej decyzji ***znajdowało się pouczenie, że renta socjalna nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności*** (pkt IV .2. pouczenia). Ponadto znajdowało się pouczenie, że osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy (opiekun faktyczny) zobowiązany jest powiadomić jednostkę organizacyjną ZUS o wszelkich okolicznościach mających wpływ na prawo do renty socjalnej i jej wysokość w tym m.in. o pobycie w areszcie śledczym lub odbywaniu kary pozbawienia wolności. (pkt VI poz. 1 pouczenia) (dowód: decyzja z dnia 20 maja 2013 roku k. 35 akt ZUS)

Powyższa decyzja została doręczona P. P. na adres Aresztu Śledczego w P. w dniu 8 maja 2013 roku (dowód: zwrotne poświadczenie odbioru k. 37 akt ZUS).

Przyznana renta socjalna od dnia jej przyznania tj. od 6 kwietnia 2010 roku do dnia 30 kwietnia 2014 roku była przekazywana na wskazany we wniosku z dnia 12 kwietnia 2014 roku adres: N., O.. (...)/(...) (okoliczność bezsporna)

Rentę socjalną w okresie od maja 2013 roku do kwietnia 2014 roku pobierał Z. P. (1) – ojciec P. P. (dowód: poświadczenia wypłaty k. 76-83 akt ZUS).

W dniu 4 kwietnia 2014 roku P. P. złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej. Decyzją z dnia 9 czerwca 2014 roku organ rentowy odmówił przyznania prawa do renty socjalnej wskazując, że przebywa on w Areszcie Śledczym w Ł. (dowód: wniosek k. 38 akt ZUS, decyzja z dnia 9 czerwca 2014 roku k. 68 akt ZUS).

W dniu 3 kwietnia 2014 roku do organu rentowego zostało złożone upoważnienie podpisane przez P. P. dla jego ojca Z. P. (1), jako osoby uprawnionej do pobierania renty (dowód: upoważnienie stałe k. 39 akt ZUS).

Decyzją z dnia 11 kwietnia 2014 roku, organ rentowy wstrzymał wypłatę renty socjalnej od 1 maja 2014 roku wskazując, że renta socjalna nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej – odbywającej karę pozbawienia wolności (dowód: decyzja z dnia 11 kwietnia 2014 roku k. 60 akt ZUS).

Decyzją z dnia 9 czerwca 2014 roku, organ rentowy zobowiązał P. P. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 maja 2013 roku do 30 kwietnia 2014 roku w kwocie 8.400,38 złotych z powodu pobierania renty socjalnej pomimo odbywania kary pozbawienia wolności (dowód: decyzja z dnia 9 czerwca 2014 roku k. 61 akt ZUS).

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 15 lipca 2014 roku złożył P. P.. W uzasadnieniu wskazał, że przyznana mu przez organ rentowy renta socjalna była pobierana przez jego ojca Z. P. (1) i bez jego wiedzy. Tym samym wnosił o żądanie zwrotu świadczenia od osoby, która je pobierała (dowód: pismo z dnia 10 lipca 2014 roku k. 71 akt ZUS).

Pismem z dnia 30 września 2014 roku, organ rentowy poinformował P. P., że po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym w sprawie nienależnie pobranych świadczeń anulował decyzję z dnia 9 czerwca 2014 roku (dowód: pismo z dnia 30 września 2014 roku k. 84 akt ZUS).

Od dnia 23 kwietnia 2013 roku P. P. nieprzerwanie przebywa w Areszcie Śledczym w Ł. (dowód: pismo z dnia 28 kwietnia 2014 roku k. 54 akt ZUS).

Z. P. (1) od 20 lat uprawniony jest do renty z tytułu niezdolności do pracy.

(dowód: zeznania Z. P. (1) protokół rozprawy z dnia 16 czerwca 2015 roku nagranie od minuty 12.05 do minuty 20.00)

Z. P. (1) za pobrane z ZUS pieniądze kupował produkty żywnościowe, które raz w miesiącu wysyłał do Aresztu Śledczego w P. nadto przysyłał synowi raz na kilka miesięcy paczki z odzieżą. Ponadto przekazywał dla syna przekazy gotówkowe w kwotach:

- 110 złotych – w dniu 7 kwietnia 2015 roku,
- 140 złotych w dniu 4 lutego 2015 roku,
- 120 złotych w dniu 23 lipca 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 9 czerwca 2015 roku,
- 120 złotych w dniu 7 października 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 5 stycznia 2015 roku,
- 130 złotych w dniu 5 maja 2015 roku,
- 120 złotych w dniu 4 grudnia 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 2 września 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 6 listopada 2014 roku,
- 110 złotych w dniu 2 marca 2015 roku,
- 120 złotych w dniu 11 czerwca 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 2 lipca 2014 roku,
- 120 złotych w dniu 6 marca 2014 roku,

- 50 złotych w dniu 4 lipca 2013 roku,
- 80 złotych w dniu 4 listopada 2013 roku,
- 50 złotych w dniu 19 lipca 2013 roku,
- 70 złotych w dniu 10 października 2013 roku,
- 60 złotych w dniu 19 września 2013 roku.

Z pieniędzy tych ponadto Z. P. (1) ponosił koszty przejazdu do Aresztu Śledczego (dowód: zeznania Z. P. (1) protokół rozprawy z dnia 16 czerwca 2015 roku nagranie od minuty 12.05 do minuty 20.00, zeznania świadka L. P. protokół rozprawy z dnia 16 czerwca 2015 roku nagranie od minuty 5.01 do minuty 11.10, kserokopie przekazów koperta k-33).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Wydając zaskarżoną decyzję dotyczącą zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 maja 2013 roku do 30 kwietnia 2014 roku organ rentowy powołał się na przepis art. 138 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r. poz. 1440).

Stosownie do treści art. 138 ustęp 1 ustawy emerytalnej osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Zgodnie z ust. 2 za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Ponadto stosownie do **ust. 3 art. 138 ustawy emerytalnej za nienależnie pobrane świadczenia uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.** W przedmiotowej sprawie kwestią sporną było ustalenie, czy renta socjalna przysługująca P. P., a pobrana przez Z. P. (1) – ojca uprawnionego, podlega zwrotowi, skoro została wypłacona mimo poinformowania organu rentowego o fakcie tymczasowego aresztowania uprawnionego i o jego dalszym pobycie w Areszcie Śledczym.

W ocenie Sądu, odwołanie Z. P. (1) nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ spełnione zostały przesłanki ustawowe uznania pobranego świadczenia za nienależne. Podkreślenia wymaga fakt, że wypłata świadczenia – renty socjalnej w okresie od maja 2013 roku do kwietnia 2014 roku nastąpiła na rzecz osoby, która nie jest adresatem decyzji ustalającej prawo do renty socjalnej. Prawo do renty socjalnej zostało bowiem decyzją z dnia 24 maja 2010 roku przyznane P. P. i zgodnie z dyspozycją zawartą we wniosku o przyznanie prawa do renty socjalnej, wypłacane na jego adres zameldowania tj. N., Os. (...). Tym samym, to P. P. był osobą uprawnioną do odbioru świadczenia. W związku z zatrzymaniem P. P. w Areszcie Śledczym od dnia 23 kwietnia 2013 roku renta socjalna nadal była przesyłana na jego adres zameldowania, mimo zawiadomienia organu rentowego o fakcie pobytu uprawnionego w Areszcie Śledczym. Rentę socjalną pobierał jego ojciec Z. P. (1), **który nie był upoważniony do odbioru świadczenia.** Stosowne upoważnienie do odbioru renty socjalnej Z. P. (1) złożył dopiero w dniu 3 kwietnia 2014 roku. (k. 39 akt ZUS). W konsekwencji uznać należało, że Z. P. (1) pobrał świadczenie nienależne w świetle art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej.

Jednocześnie wskazać należy, iż podniesione przez odwołującego okoliczności związane z trudną sytuacją materialną oraz rozdysponowaniu pobranej renty na potrzeby P. P., nie mogą mieć znaczenia w przedmiotowej sprawie.

Przede wszystkim wskazać należy, iż zasady współzycia społecznego nie znajdują zastosowania w prawie ubezpieczeń społecznych. Prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych jest ustalane jedynie w sytuacji spełnienia ustawowych przesłanek, zaś wobec braku spełnienia choćby jednej z takich przesłanek prawo do świadczenia nie powstaje. Trudna sytuacja wnioskodawcy nie może więc uzasadniać swoistego naginania prawa ubezpieczeń społecznych i wypłaty świadczenia, które w świetle przywołanych wyżej przepisów ustawy emerytalnej nie było mu należne.

Nie oznacza to jednak, że wnioskodawca pozbawiony jest środków prawnych służących do zwalczania zobowiązania zwrotu organowi rentowemu pobranego świadczenia. Taką możliwość przewiduje art. 138 ust 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w świetle którego organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Wystąpienie szczególnie uzasadnionych okoliczności wymaga oceny organu rentowego, który przeprowadzi stosowne postępowanie wyjaśniające na wniosek osoby zainteresowanej, a od decyzji kończącej to postępowanie przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających zastosowanie ulg można wskazać: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń; ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka jej rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu; wiek osoby zobowiązanej; zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej.

Dopiero więc, w razie wystąpienia przez wnioskodawcę do organu rentowego z wnioskiem, o którym mowa w art. 138 ust 6 ustawy emerytalnej, Sąd Okręgowy w ramach ewentualnego postępowania odwoławczego będzie mógł badać takie okoliczności jak wiek, stan zdrowia, stan majątkowy, czy świadomość wnioskodawcy. Kwestie te, nie mogły natomiast zostać uwzględnione w ramach obecnego procesu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odwołanie oddalił na podstawie 477¹⁴ § 1 k.p.c., jako nieuzasadnione.